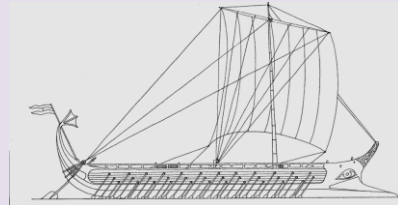

Scheepvaart door de eeuwen heen

De eerste vaartuigen zoals boomstamkano's, huidboten en vloten werden aangedreven door spierkracht of door stroming van het water. De Egyptenaren waren de eersten die grotere schepen bouwden. De uitvinding van het zeil leidde tot het zeilschip, waardoor langere reizen mogelijk werden. De oude culturen uit het Midden-Oosten vervoerden goederen met handelsschepen over rivieren langs kusten. Vooral de Feniciërs stonden als een zeevarend volk bekend. De scheepvaart werd vooral in de buurt van kusten bedreven omdat de navigatiemogelijkheden nog zeer beperkt waren. De Polynesiërs wisten daarentegen met astronavigatie, maar ook door de weg op open zee te vinden met de richting van de passaatwinden, grote delen van de Stille Oceaan te bereizen en te koloniseren.

Op de Middellandse Zee was in de antieke tijd de politieke dominantie vaak met de heerschappij op zee verbonden. Belangrijke Griekse oorlogsschepen waren de trireme, die met behulp van riemen werden voortgestuwd en voorzien waren van ramstevens. De Vikingschepen domineerden Noord-Europa in de Vroege Middeleeuwen. Het langschip werd ook gebruikt door Engelse, Duitse, Friese en Franse kooplieden. Door de invoering van het stervenroer in dit gebied rond 1200 begon er onderscheid te komen tussen voor- en achterstevens. De karveelbouw, waarbij de planken of delen met de zijanten stuitend tegen elkaar zijn geplaatst, was al vroeg bekend in China, in het oude Egyptische rijk en bij de Feniciërs. In de Middeleeuwen werd het algemeen in het Middellandse Zeegebied toegepast en vandaar uit verspreidde deze bouwwijze zich via Zuid-Europa naar het noorden.

In de Hanzetijd was de kogge het belangrijkste schip voor overzeese handel in Noord-Europa. In dezelfde tijd ontwikkelde China onder admiraal Zheng He extreem grote zeilschepen, waarmee mogelijk een reis om de wereld is gemaakt. Ook de eerste Europese ontdekkers als Ferdinand Magellaan, Columbus en Vasco da Gama gebruikten zeilschepen als het karveel en de kraak.

De overgang van de Middeleeuwen naar de Vroegmoderne Tijd zag het tijdperk van de grote ontdekkingen. Met de uitvinding van de scheepswervel kreeg het want meer spreiding, waardoor dat de tuigage hoger kon worden. Hierdoor kon er sneller gereisd worden en konden langere reizen gemaakt worden. Doordat de takels werden verbeterd en door de verspreiding van het bezaanzeil, alsook het feit dat de scheepswerven als een industrie werden opgezet, ontstonden grote zeemachten als Spanje, Portugal, de Republiek en Engeland die naast elkaar en achtereenvolgens de macht- en handelspolitiek tot in de negentiende eeuw bepaalden. Meer dan honderd jaar lang vonden er geen wezenlijke verbeteringen plaats aan de grote schepen die de wereldzeeën bevoeren. Paradoxaal genoeg werd het zeilschip geperfectioneerd onder druk van de opkomende mechanische scheepvaart. Zo kwam het tot de glorie van de klipper en de windjammer.

